

หลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อที่สะท้อนผ่านความเชื่อและพิธีกรรมของชาว
ไทยเชื้อสายจีน : กรณีศึกษาพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
Confucian Gratitude Reflected through Thai-Chinese Descent' Belief
and Ritual: A Case Study from Pak Phanang, Nakhon Si Thammarat

นพพล จันทรกระจ่างแจ้ง* ณัฐพงศ์ พิษภูมิ**

Noppol Jankrajangjaeng, Nattapong Phuetphum

Received: March 26, 2020 Revised: April 20, 2020 Accepted: April 22, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยเรื่องหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อที่สะท้อนผ่านความเชื่อและพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน : กรณีศึกษาพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อ 2) เพื่อศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทางคติชนวิทยา ที่เน้นการศึกษาเอกสารและการลงภาคสนามเป็นสำคัญ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักวิชาการท้องถิ่น และผู้รู้ในพื้นที่ ซึ่งใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์รูปแบบกึ่งโครงสร้าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึก และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ออกเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จากนั้นทำการสรุปวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการศึกษาด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า หลักคุณธรรมความกตัญญูเป็นหนึ่งในธรรมะแปดประการที่สำคัญของขงจื้อ ที่สะท้อนผ่านเรื่องการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ โดยเริ่มจาก

* หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Bachelor of Education Program in Chinese, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage

** หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Bachelor of Education Program in Chinese, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage

สถาบันครอบครัว คือ ความกตัญญูของบุตรที่มีต่อบิดามารดา ทั้งในขณะที่ท่านยังมีชีวิตหรือล่วงลับไปแล้ว ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังคงมีความเชื่อและปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อต่อบิดามารดาและบรรพบุรุษอยู่อย่างต่อเนื่อง อันเห็นได้จากธรรมเนียมปฏิบัติตามเทศกาลสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีน ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาล แข้งเม้ง เทศกาลสารทจีน และเทศกาลสารทเดือนสิบ ซึ่งเทศกาลดังกล่าวล้วนเป็นหลักฐานสำคัญที่สามารถยืนยันถึงการดำรงอยู่ของหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ความกตัญญูต่อบิดามารดา 2) ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ

คำสำคัญ (Keywords) : หลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อ; ความเชื่อและพิธีกรรม; ชาวไทยเชื้อสายจีนพื้นที่อำเภอปากพนัง

Abstract

The research of confucian gratitude reflected through Thai-Chinese descent' belief and ritual: a case study from Pak Phanang, Nakhon Si Thammarat are done in order to 1) study about Confucianism's gratitude principles and 2) study Thais of Chinese descent' beliefs and rituals from those who live in Pak Phanang, Nakhon Si Thammarat. This study is a qualitative research done by folkloristic methods. These methods emphasized the study from documents and fieldwork. The sampling group was consisted of local academicians and knowledgeable people chosen by purposive sampling. Data was collected by semi-structured interviews and questionnaire to gather all insights. Then, the data was concluded analyzed and presented by descriptive analysis.

The result shows that gratitude is one of eight important precepts of Confucian which is reflected on social organization between human. Gratitude starts within a family such as gratitude from sons or daughters to their parents no matter if their parents are alive or dead. Thais of Chinese descent in Pak Phanang, Nakhon Si Thammarat still believe in Confucian gratitude. They behave according to Confucian gratitude. They showed gratitude to their parents and ancestors. This is indicated through many festivals such as Chinese New Year, Tomb Sweeping Day, Spirit Festival and the Tenth Lunar Month. These important festivals indicate

existence of 2 Confucian gratitude principles: 1) gratitude to parents and 2) gratitude to ancestors.

Keywords : Confucianism's gratitude principles, beliefs and rituals, Thais of Chinese descent in Pak Phanang district.

บทนำ (Introduction)

โลกทัศน์เรื่องของความกตัญญู เราสามารถกล่าวได้ว่าความกตัญญูถือเป็นมารดาแห่งคุณธรรมทั้งปวง คุณธรรมเรื่องความกตัญญูนอกจากจะปฏิบัติต่อบิดามารดาแล้วยังรวมไปถึงสังคมระดับประเทศด้วย ความกตัญญูถือเป็นกฎธรรมชาติของฟ้าดิน และเป็นคุณธรรมแห่งความประพฤติดีของประชาชน ชาวจีนโบราณให้ความสำคัญต่อความกตัญญูเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคำสอนของขงจื้อผู้ก่อตั้งสำนักปรัชญาขงจื้อหรือลัทธิหยูที่เน้นเรื่องคุณธรรมความกตัญญูเป็นหลักการพื้นฐานของการดำเนินชีวิต ขงจื้อเป็นทั้งนักคิดและนักปราชญ์ที่ยิ่งใหญ่ จนได้รับการยกย่องว่าเป็นศาสดาแห่งศาสนาปราชญ์ ดังที่ ทองแถม นาถจำนง และปรกรณ์ ลิปนุสารณ์ (2551: 19-21) ระบุว่าหลักจริยธรรมห้าประการ ประกอบด้วย (仁) มนุษยธรรม; (义) ความถูกต้องทำนองคลองธรรม; (礼) จารีตธรรมเนียม; (智) ปัญญา; (信) ความมีสัจจะเชื่อถือได้ โดยหลักจริยธรรมห้าประการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่ถูกล้อมรอบด้วยธรรมะแปดประการที่ว่าด้วย 1. ความกตัญญู 2. ความรักญาติรักพี่น้อง 3. ความจงรักภักดี 4. ความมีสัจจะ 5. ความมีมารยาทรักษารูปธรรมธรรมเนียม 6. ความสุจริตตามธรรมนงคลองธรรม 7. ความไม่โลภ 8. ความละอายต่อบาป และตรงกับแสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2554: 95) อธิบายว่า แนวความคิดเรื่องความกตัญญูในบริบทสังคมจีน คือการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ และระหว่างมนุษย์ต่อธรรมชาติ โดยเฉพาะมนุษย์ต่อมนุษย์จะเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวที่เป็นสถาบันหน่วยย่อยที่สุด คือ ความกตัญญูของบุตรที่มีต่อบิดามารดา ดังคำสอนของขงจื้อที่ว่า “จงปรนนิบัติบิดามารดาเป็นกิจวัตรในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ เมื่อท่านสิ้นบุญก็จงฝังศพท่านถูกต้องตามพิธีและเซ่นไหว้ท่านตามธรรมเนียม”

ปัจจุบันกล่าวได้ว่าสัดส่วนของประชากรไทยมากกว่าร้อยละ 14 หรือประมาณ 9 ล้านกว่าคน เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ดังที่ ประพนธ์ มโนมัยวิบูลย์ (2554: 541) กล่าวว่า ชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยสามารถจำแนกตามกลุ่มภาษาได้ 5 กลุ่มภาษาใหญ่ ได้แก่ ชาวจีนฮกเกี้ยนคือกลุ่มที่พูดภาษาจีนฮกเกี้ยน; ชาวจีนแคะคือกลุ่มที่พูดภาษาจีนแคะหรือเค่อเจีย; ชาวจีนไหหลำคือกลุ่มที่พูดภาษาจีนไหหลำ; ชาวจีนแต้จิ๋วคือกลุ่มที่พูดภาษาจีนแต้จิ๋วหรือเฉาโจว

และชาวจีนกวางตุ้งคือกลุ่มที่พูดภาษากวางตุ้ง มูลเหตุหลักที่ทำให้ชาวจีนอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย คือ ขณะนั้นประเทศจีนเต็มไปด้วยภัยพิบัติทางธรรมชาติและภัยสงครามที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ยากลำบากอยู่แล้วยิ่งต้องเผชิญกับความยากลำบากยิ่งขึ้น ชาวจีนโดยเฉพาะผู้ชายที่เป็นเสาหลักของครอบครัวจึงตัดสินใจทิ้งแผ่นดินเกิดไปแสวงโชคตามประเทศต่าง ๆ และประเทศไทยหรือสยามในขณะนั้นเป็นหนึ่งในจุดหมายสำคัญของชาวจีน สอดคล้องกับ ปิยชาติ สิงห์ดี (2553: 44) ระบุว่า ภาคใต้ของประเทศไทยตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายูที่คาบเกี่ยวระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก จึงเสมือนเป็นสะพานเชื่อมให้กลุ่มคนทั้งสองฝากฝั่งเดินทางไปมาหาสู่กัน เห็นได้จากบริเวณนี้มีเมืองท่าหลายแห่ง เช่นเดียวกับจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเมืองท่าที่มีชาวจีนอพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะทำเลที่ตั้งเป็นหัวเมืองที่ติดชายฝั่งทะเล มีการค้าขายกันอย่างคึกคัก และสะดวกต่อการขนส่งคมนาคมทางเรือ ทั้งเป็นที่รู้จักกันในหมู่ชาวจีน ทำให้ชาวจีนส่วนใหญ่เลือกเป็นจุดหมายในการอพยพ

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื๊อที่สะท้อนผ่านความเชื่อและพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน : กรณีศึกษาพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นการศึกษาหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื๊อ เพราะชาวจีนโดยภูมิหลังมีความเชื่อว่าความกตัญญูต่อบิดามารดาเป็นคุณธรรมอันสูงสุด อันแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของมนุษย์ที่หลอมรวมจนก่อให้เกิดพิธีกรรมที่แสดงออกถึงความกตัญญูต่อบิดามารดา ทั้งขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ หมายถึงการปรนนิบัติเลี้ยงดูท่าน พาท่านออกไปเที่ยวชมตามสถานที่ต่าง ๆ หรือบางครั้งยามที่ท่านเจ็บป่วย บุตรจะต้องทำหน้าที่ปรนนิบัติดูแลอย่างใกล้ชิด และเมื่อท่านได้ล่วงลับไปแล้ว หมายถึงการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้ครบถ้วน รวมถึงการเซ่นไหว้เพื่อเป็นการระลึกถึงท่านอยู่เสมอ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า “เพราะความเชื่อจึงก่อให้เกิดพิธีกรรมขึ้น” เรามักพบเห็นพิธีกรรมตามเทศกาลสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอปากพนังที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบิดามารดาและบรรพบุรุษ ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลเซ็งเม้ง เทศกาลสารทจีน และเทศกาลสาทรเดือนสิบ

วัตถุประสงค์ (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื๊อ
2. เพื่อศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื๊อ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทางคติชนวิทยา (Folklore) โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อ ภูมิหลังความเป็นมาของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดจนความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมตามเทศกาลสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่

1.2 ลงภาคสนามสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา เช่น ภูมิหลังความเป็นมาของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมตามเทศกาลสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อบิดามารดาและบรรพบุรุษตามหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อจากนักวิชาการท้องถิ่นและผู้รู้ในพื้นที่

2. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

2.1 สืบแหล่งข้อมูล คือ การสืบแหล่งข้อมูลจากชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการท้องถิ่นและผู้รู้ในพื้นที่

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักวิชาการท้องถิ่นและผู้รู้ในพื้นที่อาศัยอยู่พื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นผู้พิจารณาจากคุณสมบัติดังนี้

2.2.1 เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่พื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่เกิดหรือไม่น้อยกว่า 30 ปี

2.2.2 เป็นผู้ที่ยึดถือตามธรรมเนียมปฏิบัติและการประกอบพิธีกรรมในเทศกาลสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีน

2.3 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย คือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2563

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้เฉพาะสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) คือ การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง (Interview) โดยใช้ในการสัมภาษณ์รูปแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จากแบบสัมภาษณ์เรื่องความเชื่อและพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อ จำนวน 1 ชุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ศึกษาหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อ

3.2 ศึกษาภูมิหลังความเป็นมาของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.3 วิเคราะห์ความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมตามเทศกาลสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่แสดงออกหรือสะท้อนให้เห็นถึงหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อ โดยการสรุปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. การเสนอผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทางคติชนวิทยา (Folklore) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อ และการลงภาคสนามสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการท้องถิ่นและผู้รู้ในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังความเป็นมาของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมตามเทศกาลสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อบิตามารดาและบรรพบุรุษตามหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อ โดยมีรายละเอียดตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. หลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อ

หลักคุณธรรมความกตัญญูเป็นหนึ่งในหลักธรรมะแปดประการที่สำคัญของขงจื้อ ซึ่งถือเป็นหลักคุณธรรมอันสูงสุดและยอดแห่งคุณธรรมทั้งปวง มนุษย์เราหากปราศจากความกตัญญู ชีวิตจะเจริญรุ่งเรืองและก้าวหน้าไม่ได้อย่างแน่นอน ตามหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อเน้นสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ความกตัญญูต่อบิตามารดา จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ หมายถึง การปรนนิบัติเลี้ยงดูท่าน และเมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว หมายถึง การประกอบพิธีกรรมศพตามธรรมเนียมปฏิบัติ และการประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ตามเทศกาล เพื่อเป็นการระลึกถึงท่าน 2) ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ คือ การที่บุคคลรุ่นหลังปฏิบัติตามธรรมเนียม เช่น การประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ตามเทศกาล เพื่อเป็นการระลึกถึงท่าน

สำหรับแนวความคิดตามหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื้อสามารถสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านคำสอน ดังต่อไปนี้

คำสอนที่ 1

子游问孝。子曰：“今之孝者，是谓能养。至于犬马，皆能有养，不敬，何以别乎？”

1. คำแปลภาษาจีนปัจจุบัน 子游问孔子孝顺父母的道理。孔子说：“现在的人认为能够养活父母就算是孝了。其实，就连犬马都能够得到饲养，若对父母没有敬意，那供养父母同饲养犬马有何区别呢？”

2. คำแปลภาษาไทย จื้อโฮยถามขงจื้อว่าอะไรคือหลักเหตุผลของความกตัญญูต่อบิดามารดา ขงจื้อกล่าวว่า “ที่ว่ากตัญญูต่อบิดามารดา ปัจจุบันกล่าวเพียงการเลี้ยงดูบิดามารดาที่พอแล้ว ซึ่งแม้แต่สัตว์ เช่น ม้า สุนัขยังทำได้ แต่หากไม่มีจิตใจ เคารพนับถือบิดามารดาแล้วจะต่างอะไรกับม้า สุนัขเล่า?”

3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนความกตัญญู คนเรามองว่าการกตัญญูต่อบิดามารดา คือ การที่บุตรเลี้ยงดูท่านในยามชราเท่านั้น นั่นเป็นความคิดที่ผิดอย่างมาก เพราะความเป็นจริง ความกตัญญูต้องสื่อออกมาจากจิตใจที่บริสุทธิ์ การเลี้ยงดูเป็นเพียงสิ่งหนึ่งที่สามารถแสดงออกถึงความกตัญญูได้ แต่ถือเป็นเพียงแค่การตอบแทนบุญคุณเท่านั้น การเอาใจใส่ การให้ความสำคัญ การเห็นคุณค่า และการความเคารพอย่างจริงใจจะสะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบิดามารดาได้อย่างแท้จริง

คำสอนที่ 2

子曰：“事父母几谏，见志不从，又敬不违，劳而不怨。”

1. คำแปลภาษาจีนปัจจุบัน 孔子说：“侍奉父母，（假如他们有什么不对的地方），得委婉地劝说。看到自己的意愿没有被父母听从，仍然要恭恭敬敬，不违背他们；辛劳也不怨恨。”

2. คำแปลภาษาไทย ขงจื้อกล่าวว่า “เมื่อบิดามารดามีข้อบกพร่อง ควรบอกกล่าวด้วยความสุภาพอ่อนโยน หากท่านไม่รับฟัง แม้จะไม่สบายใจก็ต้องเคารพนบนอบ จงอย่าได้แค้นเคือง”

3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนความกตัญญู แม้บางครั้งวิบัติมารดาอาจกระทำบกพร่องบางสิ่ง ผู้เป็นบุตรสามารถกล่าวตักเตือนได้ แต่ต้องตักเตือนด้วยวาจาที่อ่อนโยน อธิบายด้วยเหตุด้วยผล แม้ท่านอาจจะไม่เห็นด้วยหรือไม่รับฟังของจงอย่าโกรธเคือง แต่จงทำใจยอมรับโดยดี ธรรมชาติของมนุษย์อาจทำผิดพลาดได้ การกล่าวตักเตือนเป็นหนทางที่ช่วยแก้ไขปัญหให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

คำสอนที่ 3

子曰：“父母之年，不可不知也。一则以喜，一则以惧。”

1. คำแปลภาษาจีนปัจจุบัน **孔子说：“父母的年纪，不能不知道。一方面为他们高寿而欢喜，一方面为他们日益衰老而担心。”**

2. คำแปลภาษาไทย ขงจื๊อกล่าวว่า “ควรจดจำวันเกิดของบิดามารดาอยู่เสมอ ด้านหนึ่งเพื่อความปลื้มใจที่ท่านอายุยืนยาว อีกด้านหนึ่งก็ห่วงใยท่านที่ชราลงไปอีกหนึ่งปี”

3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนความกตัญญู วันเกิดของบิดามารดานับเป็นสิ่งสะท้อนว่าท่านมีอายุยืนยาวขึ้น ในอีกมุมสามารถมองได้ว่าท่านแก่ชราขึ้น อายุแม่เป็นเพียงแค่ตัวเลขแต่สะท้อนให้เห็นว่าช่วงเวลาชีวิตสั้นลงไปทุกขณะ ดังนั้นบุตรควรที่จะปรนนิบัติดูแลอย่างใกล้ชิด บุตรต้องมีความกตัญญูต่อบิดามารดา ทั้งในขณะที่ท่านยังมีชีวิตหรือล่วงลับไปแล้ว ยิ่งในตอนที่ท่านมีชีวิตต้องดูแลให้ดีที่สุด เพราะบิดามารดาถือเป็นสิ่งมงคลในชีวิต หากบุตรที่ปฏิบัติตนแตกต่างจากที่กล่าวมานับเป็นบุตรที่อกตัญญู ซึ่งหากได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่อกตัญญูแล้ว ย่อมหาความสำเร็จอันใดในชีวิตไม่ได้

คำสอนที่ 4

子曰：“父母在，不远游。游必有方。”

1. คำแปลภาษาจีนปัจจุบัน **孔子说：“父母在世，最好不要离家远游；一定要远游，也必须有一定的方向。”**

2. คำแปลภาษาไทย ขงจื๊อกล่าวว่า “บิดามารดายังมีชีวิต จงอย่าจากท่านไปไกล หากจำเป็นต้องเดินทาง จะต้องให้ท่านรู้ว่าไป ณ ที่แห่งใด”

3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนความกตัญญู ยามที่บุตรต้องอยู่ห่างไกลบิดามารดาเป็นธรรมดาที่บิดามารดาจะต้องเป็นห่วงเป็นใย จนทำให้เกิดความกระวนกระวายใจ ดังนั้นเมื่อบุตรจะต้องออกบ้านไปไกล ควรแจ้งให้ละเอียดว่าไปที่ไหน กับใคร และกลับเมื่อไหร่ โดยธรรมชาติของบิดามารดา

ย่อมท่วงไຍบุตรอยู่เสมอ ดังนั้นบุตรจะทำการสิ่งใดจะต้องใคร่ครวญให้ดี อย่าทำให้บิดามารดาร้อนใจภายหลัง เพราะการทำให้บิดามารดาร้อนใจนั้นว่าเป็นการสร้างบาปขึ้นมาแม้จะเจตนาหรือไม่ก็ตาม

คำสอนที่ 5

子曰：“弟子入则孝，出则弟，谨而信，泛爱众，而亲仁。行有余力，则以学文。”

1. คำแปลภาษาจีนปัจจุบัน **孔子说：“年幼的人回到家里要孝顺父母，出门要恭敬兄长；谨慎而诚信，博爱大众，还要亲近仁德的人。做到了这些如还有余力，就去学习文献。”**

2. คำแปลภาษาไทย ขงจื๊อกล่าวว่า “เป็นผู้นุชน ยามอยู่บ้านจะต้องกตัญญูเชื่อฟังบิดามารดาเคารพรักพี่ ๆ เวลาทำงานต้องตั้งใจและรอบคอบ พุดจาต้องสัตย์ซื่อ ให้ความรักแก่ทุกคน ใกล้ชิดผู้มีเมตตาธรรม”

3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนความกตัญญู บุตรต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา และเคารพรักพี่น้อง พี่น้องหากไม่เคารพกันแล้วจะพึ่งพากันได้อย่างไร หากบิดามารดาจากไปจะเหลือแค่พี่น้องไว้พึ่งพากัน มนุษย์เราเมื่อทำการสิ่งใดต้องไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภายหลัง วาจาเป็นสิ่งที่มนุษย์เราสื่อสารออกไป ต้องสื่อสารด้วยเจตนาบริสุทธิ์ ไม่มีสิ่งใดแอบแฝง การกระทำเช่นนี้ถือเป็นการมอบความรักความห่วงใยให้แก่ผู้อื่น ตรงกับสุภาษิตที่ว่า “พูดดีเป็นศรีแก่ปาก”

คำสอนที่ 6

子曰：“父在观其志，父没观其行。三年无改于父之道，可谓孝矣。”

1. คำแปลภาษาจีนปัจจุบัน **孔子说：“（观察一个人，）当父亲在世时，（因其不得自作主张，便只能）考察他的志向；在他父亲去世后，（他有了行动的自主权）则要看他的行为。如果他能够长期不改父亲在世时的为人处世准则，可以算是尽孝了。”**

2. คำแปลภาษาไทย ขงจื๊อกล่าวว่า “เมื่อบิดายังมีชีวิตอยู่ให้สำรวจที่เจตจำนงและความตั้งใจของเขา หลังจากที่บิดาเสียชีวิตไปแล้ว จะต้องดูที่พฤติกรรมของเขาถ้าหากว่าเขายังคงไม่เปลี่ยนแปลงต่อบรรทัดฐานที่เคยทำไว้ประหนึ่งเหมือนบิดาเขายังมีชีวิตอยู่ เรียกได้ว่า เป็นความกตัญญูอย่างแท้จริง”

3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนความกตัญญู ธรรมชาติของมนุษย์มีการเกิด สักวันก็ย่อมสูญสลายไปเป็นธรรมดา บุตรยามที่บิดายังมีชีวิตอยู่มีควรลืมนี่จะสำรวจเจตจำนงของท่าน ครั้นท่านล่วงลับไปแล้ว จะต้องไม่ละเลยที่จะประกอบพิธีกรรมตามธรรมเนียม ควรกระทำดุจดังท่านยังมีชีวิตอยู่ แต่ต่างกันในฐานะจากตรงที่อยู่ร่วมกันกลายเป็นสถิตอยู่ในใจ ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่าความกตัญญูที่แท้จริงคือการไม่ละเลยท่านทั้งในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่หรือล่วงลับไปแล้ว

คำสอนที่ 7

子曰：“父母为其疾之忧。”

1. คำแปลภาษาจีนปัจจุบัน **孟武伯问孔子什么是孝。孔子说：“父母只担忧他是否生病。”**

2. คำแปลภาษาไทย เมื่อบุตรถามขงจื้อว่าอะไรคือความกตัญญู ขงจื้อกล่าวว่า “ผู้เป็นบิดามารดาเพียงแค่ง่วงในเรื่องราวการเจ็บป่วยของลูก”

3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนความกตัญญู ผู้เป็นบิดามารดาเพียงแค่ง่วงในเรื่องราวการเจ็บป่วยของลูก กล่าวคือ ยามที่บุตรเจ็บป่วยหัวใจบิดามารดาแทบแตกสลาย อันสะท้อนให้ทราบว่าบุตรคือกล่องดวงใจของบิดามารดา ยามเมื่อบิดามารดาเจ็บป่วย บุตรที่มีคุณธรรมความกตัญญูจะดูแลปรนนิบัติเป็นอย่างดี เพราะบุตรลักษณะนี้จะระลึกอยู่เสมอว่าบิดามารดาคือกล่องดวงใจ

คำสอนที่ 8

子曰：“色难。有事，弟子服其劳；有酒食，先生馔，曾是以为孝乎。”

1. คำแปลภาษาจีนปัจจุบัน **子夏问孝顺父母的道理。孔子说：“子女在父亲面前，经常保持愉悦的脸色是件难事。遇事晚辈效劳；有酒饭，年长的吃喝，难道这就算孝顺吗？。”**

2. คำแปลภาษาไทย จื่อเซี่ยถามขงจื้อว่าอะไรคือหลักเหตุผลของความกตัญญูต่อบิดามารดา ขงจื้อกล่าวว่า “เวลาบุตรธิดาอยู่ต่อหน้าบิดา มักจะรักษาสีหน้าปิติยินดีเป็นเรื่องที่ยาก พบเจอคนรุ่นหลังคอยปรนนิบัติรับใช้ มีสุราอาหารเพื่อการดื่มกินของผู้อาวุโส สิ่งนี้ถือเป็นความกตัญญูไหม”

3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนความกตัญญู บุตรยามอยู่ต่อหน้าบิดามารดานั้นเป็นเรื่องยากที่จะแสดงออกถึงความรักที่มีต่อบิดามารดา หากแต่บุตรผู้ใดคอยปรนนิบัติ รับใช้ เลี้ยงดูท่านให้ครบซึ่งข้าวปลาอาหาร แม้เป็นผู้ที่แสดงออกยาก แต่ถือว่าเป็นบุตรที่มีคุณธรรมความกตัญญู

2. ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อบิดามารดาและบรรพบุรุษตามหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื๊อ

“มนุษย์เราหากเกิดความเชื่อและนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม นั้นหมายถึง พิธีกรรม” ความเชื่อและพิธีกรรมสามารถสะท้อนให้เห็นการปฏิบัติตนของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ดำรงรักษาไว้ซึ่งธรรมเนียมปฏิบัติ เพื่อระลึกถึงบิดามารดาและบรรพบุรุษ โดยสอดคล้องอยู่ในเทศกาลสำคัญ ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลเซ็งเม้ง เทศกาลสารทจีน และเทศกาลสารทเดือนสิบ ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังคงยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยเทศกาลสำคัญเหล่านี้สามารถสะท้อนถึงหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื๊อที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ความกตัญญูต่อบิดามารดา 2) ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ อันมีภาพสะท้อนดังต่อไปนี้

1. เทศกาลตรุษจีน

เทศกาลตรุษจีนถือเป็นเทศกาลสำคัญที่สุดของชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาแห่งความสุขของปี โดยธรรมเนียมปฏิบัติของชาวไทยเชื้อสายจีน เมื่อถึงเทศกาลตรุษจีนสมาชิกทุกคนในครอบครัวจะกลับมารวมกันที่บ้านเพื่อร่วมกันเฉลิมฉลอง ไหว้เจ้า และเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ซึ่งตามบ้านเรือนจะถูกประดับประดาไปด้วยของมงคลต่าง ๆ แม้แต่ห้างร้านยังเต็มไปด้วยสินค้าที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลตรุษจีน ไม่ว่าจะเป็นอาหารสด อาหารคาว อาหารหวาน ผลไม้ กระดาษไหว้เจ้า สินค้ามงคล และสินค้าอื่น ๆ อีกมากมาย ช่วงเวลาของเทศกาลตรุษจีนไม่ได้มีเพียงวันเดียว แต่มีระยะเวลายาวถึง 15 วัน สำหรับกิจกรรมสำคัญในเทศกาลตรุษจีนประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ การอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันของสมาชิกในครอบครัว การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ และส่วนสำคัญที่สุด คือ การไหว้เจ้าในวันไหว้สิ้นปีตามปฏิทินจันทรคติ ซึ่งตามธรรมเนียมปฏิบัติของชาวไทยเชื้อสายจีน สิ่งที่ต้องทำตั้งแต่เช้าจรดค่ำ คือ ช่วงเช้ามืดเป็นการไหว้เทวดาฟ้าดิน ต่อมาช่วงเช้าเป็นการไหว้พระและไหว้เจ้า ช่วงสายเป็นการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ และช่วงหลังเที่ยงเป็นการไหว้อ้อเฮียตี๋หรือดวงวิญญาณเร่ร่อน และสุดท้ายช่วงกลางดึกคืนวันสิ้นปีเป็นการไหว้รับวันตรุษจีน คือ การไหว้เทพเจ้าแห่งโชคลาภหรือไฉ่ซิงเอี้ย ซึ่งถือเป็นการไหว้ครบตามธรรมเนียมปฏิบัติ

1. สิ่งสะท้อนเรื่องความกตัญญูต่อบิดามารดา

จากธรรมเนียมปฏิบัติของเทศกาลสามารถสังเกตได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอปากพนัง ไม่ว่าจะไปทำงานตามสถานที่ใด จะต้องกลับมาบ้านเกิดเพื่อร่วมเฉลิมฉลองเทศกาลพร้อมหน้าพร้อมตากัน ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของขงจื๊อที่ให้ความสำคัญต่อบิดามารดา คือ การที่บุตรกลับบ้านมาเยี่ยมบิดามารดา ซึ่งการที่บุตรกลับบ้านมาเยี่ยมบิดามารดาจะมีของฝากเพื่อเป็น

แสดงออกถึงความรักความห่วงใย เช่น เงินอั่งเปา วิตามินหรืออาหารบำรุงสุขภาพ พร้อมทั้งขอพรจากบิดามารดาเพื่อเป็นสิริมงคลแก่บุตรสำหรับการเริ่มต้นของปีใหม่

2. สิ่งที่สะท้อนเรื่องความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ

จากธรรมเนียมปฏิบัติของเทศกาลสามารถสังเกตได้ว่า สิ่งที่ชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอปากพนังปฏิบัติสืบทอดกันมา คือ การระลึกถึงบรรพบุรุษผ่านการประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ซึ่งแทบทุกครัวเรือนจะพิธีพิธีกันเตรียมของไหว้หลากหลายชนิดมาเช่นไหว้บรรพบุรุษจุดธูปเทียนยังมีชีวิตอยู่ นั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ของคนรุ่นหลังที่ยังคงเคารพและระลึกถึงบรรพบุรุษอยู่เสมอ อันเป็นการเตือนสติให้ทราบว่าการที่บุตรหลานที่ดีจะต้องเคารพและระลึกถึงบรรพบุรุษอยู่เสมอ

2. เทศกาลเซ็งเม้ง

เทศกาลเซ็งเม้งเป็นหนึ่งในเทศกาลสำคัญที่ชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอปากพนังยึดถือเป็นเทศกาลแห่งการระลึกถึงบรรพบุรุษ การเซ่นไหว้บรรพบุรุษในเทศกาลเซ็งเม้งส่วนใหญ่จะไปยังฮวงซุ้ย เพื่อแสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ โดยในช่วงครึ่งเดือนแรกก่อนวันเซ็งเม้ง ทุกคนในครอบครัวจะไปรวมตัวกันที่ฮวงซุ้ย เพื่อซ่อมแซม ทำความสะอาด และตกแต่งฮวงซุ้ยให้สวยงาม ครั้นถึงวันเซ็งเม้งทุกคนจะเดินทางมายังฮวงซุ้ยพร้อมนำของไหว้หลากหลายชนิดมาเช่นไหว้บรรพบุรุษ มีการโปรยกระดาษหลากสีบนฮวงซุ้ย หลังจากเสร็จพิธีลูกหลานจะร่วมรับประทานอาหารของไหว้ โดยมีความเชื่อว่ารับประทานอาหารแล้วจะเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ซึ่งของไหว้ส่วนใหญ่จะเป็นของพื้นเมืองในอำเภอปากพนัง เช่น สับปะรด หมายถึง บรรพบุรุษจะนำโชคมาให้; ขนมห้วยปู หมายถึง กิจการค้าเจริญรุ่งเรือง; รั้งนก หมายถึง อายุยืนยาว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าการเซ่นไหว้บรรพบุรุษเป็นกุศโลบายสอนและเตือนสติให้ลูกหลานตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท ลูกหลานคนใดที่ทำตัวเหลวไหลห่างไกลจากคำสอนของบิดามารดาจะถูกตำหนิจากผู้นอนอยู่ในฮวงซุ้ย เชื่อว่าจะกระทำการใดล้วนแต่จะพบอุปสรรคปัญหา ซึ่งอาจเป็นสัญญาณเตือนใจให้ประพฤติดีห่างไกลความชั่ว

สิ่งที่สะท้อนเรื่องความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ

ธรรมเนียมปฏิบัติของเทศกาลเซ็งเม้ง คือ การเน้นการสะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษเป็นสำคัญ โดยชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอปากพนังให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก โดยการเซ่นไหว้เป็นเครื่องมือสะท้อนให้เห็นถึงกลไกและภาพความเชื่อที่ว่าด้วยเรื่องลูกหลานมิควรละเลยต่อการระลึกถึงบรรพบุรุษ หากลูกหลานคนใดละเลยสิ่งที่เป็ธรรมเนียมปฏิบัติหากจะทำการสิ่งใดจะนำพามาซึ่งความเป็นอับมงคลและความชั่วร้าย การเซ่นไหว้บรรพบุรุษในอำเภอปากพนังไม่ได้กระทำเพื่อเกรงกลัวต่อบาปหรือเกรงกลัวต่อความอับมงคลในชีวิต แต่หมายถึง

การที่ลูกหลานทุกคนแสดงถึงอุดมการณ์ของตนที่เปี่ยมไปด้วยความรักและความศรัทธา ทำให้เห็นว่าแม้พวกเขาจะล่องลับไปนานเพียงใด แต่สิ่งที่เป็นดังคำสอนเพื่อเตือนสติให้แก่คนรุ่นหลัง คือ การสอนให้ลูกหลานทุกคนรู้ว่าผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่จะต้องตั้งตนอยู่บนความไม่ประมาท

3. เทศกาลสารทจีน

ชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอปากพนังมีความเชื่อเกี่ยวกับเทศกาลสารทจีนมาอย่างยาวนาน กล่าวคือ มีความเชื่อว่าช่วงเดือน 7 ตามปฏิทินจันทรคติเป็นเดือนที่ประตูนรกเปิด เพื่อพิพากษาส่งดวงวิญญาณไปสู่สุคติหรือขึ้นสวรรค์ ตามแต่ผลบุญผลกรรมที่ได้กระทำมา จึงเป็นช่วงเวลาที่ ดวงวิญญาณบรรพบุรุษจะได้มีโอกาสกลับบ้านมาหาลูกหลาน จึงเกิดเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในการตระเตรียมอาหารคาว อาหารหวาน ผลไม้ และเครื่องดื่มมาเช่นไหว้ดวงวิญญาณ อันเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู โดยจะประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้บรรพบุรุษตามบ้านเรือนของตน มีการเผากระดาษเงินกระดาษทองส่งไปให้บรรพบุรุษ เทศกาลสารทจีนเปรียบเสมือนวันที่ลูกหลานร่วมกันต้อนรับบรรพบุรุษกลับบ้าน เป็นสิ่งที่แสดงออกว่าลูกหลานมิเคยลืมบรรพบุรุษ หากเดินทางไปยังอำเภอปากพนังในช่วงเวลาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าตามร้านค้ามีการนำสินค้าที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลสารทจีนออกมาวางจำหน่ายอย่างมากมาย

สิ่งที่สะท้อนเรื่องความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ

ธรรมเนียมปฏิบัติของเทศกาลสารทจีน คือ การเน้นการสะท้อนให้เห็นความกตัญญูต่อบรรพบุรุษเป็นสิ่งสำคัญ โดยเทศกาลสารทจีนในอุดมคติของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอปากพนัง นอกจากเป็นเทศกาลที่ระลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่องลับไปแล้ว ยังเปรียบเสมือนเป็นดังเทศกาลต้อนรับบรรพบุรุษกลับบ้าน ด้วยความเชื่อนำไปสู่ธรรมเนียมการปฏิบัติ จากธรรมเนียมปฏิบัติก่อให้เกิดการประกอบพิธีกรรม ยามที่บรรพบุรุษล่องลับไปแล้ว ผู้ที่เป็นบุตรควรที่จะสืบต่อเจตจำนงของท่าน กล่าวคือ หน้าที่ของลูกหลานหรือคนรุ่นหลังจะต้องไม่ลืมซึ่งรากเหง้าของตน ซึ่งส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการที่บ้านไหนไม่ประกอบพิธีกรรมต้อนรับบรรพบุรุษถือว่าบ้านนั้นจะต้องพบเจอแต่สิ่งที่ไม่ดี หากลืมได้แม้กระทั่งบรรพบุรุษของตนเองจะมีความเจริญใดที่จะนำพามาสู่ตน

4. เทศกาลสารทเดือนสิบ

เทศกาลสารทเดือนสิบอาจดูไม่เกี่ยวข้องกับชาวไทยเชื้อสายจีน แต่สำหรับชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอปากพนังถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตทำให้มีการซึมซับและผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างคนสองเชื้อชาติเข้ากันอย่างลงตัว จนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมา ซึ่งเทศกาลสารทเดือนสิบมีจุดมุ่งหมาย คือ การรวมตัวกันของคนในครอบครัวเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ซึ่งมีความเชื่อว่าดวงวิญญาณได้รับการ

ปล่อยมาจากภูมินรกในทุกวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ตามปฏิทินจันทรคติ เพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลาน พอถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ดวงวิญญาณจะกลับไปยังภูมินรก เมื่อถึงเทศกาลสารทเดือนสิบ ไม่ว่าลูกหลานจะอยู่แห่งหนใดจำต้องกลับมาบ้าน เพื่อร่วมกันเฉลิมฉลองและอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ รวมถึงการนำเงินไปทำบุญตามอายุของบิดามารดาตน หากมองดูแล้วเทศกาลสารทเดือนสิบในอำเภอปากพนังเปรียบเสมือนการนำเอา 3 เทศกาลสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนมาผสมผสานกัน คือ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลเซ็งเม้ง และเทศกาลสารทจีน สามารถกล่าวได้ว่า เทศกาลสารทเดือนสิบเป็นดังเทศกาลที่รวมตัวกันของทุกคนในครอบครัว เพื่อต้อนรับบรรพบุรุษกลับบ้าน โดยกิจกรรมที่ยึดถือปฏิบัติ คือ การรับประทานอาหารร่วมกันของคนในครอบครัว การเข้าวัดเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และการเดินทางไปยังห้วงซุ่ยพร้อมเตรียมอาหารคาว อาหารหวาน และขนมประจำเทศกาล ได้แก่ ขนมลา หมายถึง เครื่องนุ่งห่มแพรพรรณ; ขนมพอง หมายถึง แพนที่ให้บรรพบุรุษข้ามห้วงมหรธรรณพ; ขนมกง หมายถึง เครื่องประดับ; ขนมบ้า หมายถึง เม่นสะบ้า ที่เล่นในเทศกาลตรุษจีน; ขนมดีซำ หมายถึง เงินตราที่ให้บรรพบุรุษได้ใช้สอย

1. สิ่งสะท้อนเรื่องความกตัญญูต่อบิดามารดา

จากธรรมเนียมปฏิบัติของเทศกาลสารทเดือนสิบ เมื่อถึงเทศกาลหน้าที่สำคัญของบุตรไม่ว่าจะอยู่ห่างไกลจากบิดามารดาขนาดไหนจะต้องกลับมาหาบิดามารดาและพี่น้องของตน สิ่งที่ทำไม่ได้เมื่อกลับบ้านคือสิ่งของที่มอบให้แก่บิดามารดาและพี่น้อง สำหรับชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอปากพนังถือเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความรักความห่วงใยต่อบิดามารดาและพี่น้องของตน นอกจากนี้ยังถือเอาเทศกาลสารทเดือนสิบเป็นการสำรวจอายุของบิดามารดา โดยที่บุตรจะต้องทำหน้าที่นำเงินตามอายุของบิดามารดาไปทำบุญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าด้านหนึ่งเพื่อความปลื้มใจที่ท่านอายุยืนยาว อีกด้านหนึ่งก็ห่วงใยท่านที่ชราลงไปอีกหนึ่งปี

2. สิ่งสะท้อนเรื่องความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ

จากธรรมเนียมปฏิบัติของเทศกาลสารทเดือนสิบ คือ การสะท้อนเรื่องความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ การอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงการเอาใจใส่ไม่ละเลยต่อสิ่งที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เทศกาลสารทเดือนสิบถือเป็นอีกหนึ่งเทศกาลต้อนรับบรรพบุรุษกลับบ้าน อันมีความคล้ายคลึงกับเทศกาลสารทจีน แต่แตกต่างกันที่ธรรมเนียมปฏิบัติ ภายใต้ความแตกต่างยังคงไว้ซึ่งสิ่งที่เหมือนกัน คือ การระลึกถึงบรรพบุรุษอันสะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูของลูกหลานที่มีต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

บทสรุป (Conclusion)

นับตั้งแต่อดีตมีชาวจีนจำนวนไม่น้อยที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นต่อ มีพื้นที่ติดกับชายฝั่งทะเลที่สะดวกต่อการคมนาคม ทำให้อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเป้าหมายหลักในการอพยพของชาวจีน หลังจากที่มีชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานเริ่มมีการเผยแพร่แนวความคิด ความเชื่อ และการประกอบพิธีกรรมให้แก่คนในพื้นที่จนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมา แม้ว่าบริบททางสังคมในพื้นที่จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร แต่สิ่งที่ยังคงหลงเหลือและสะท้อนถึงวิถีชีวิตการดำรงตนของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ แนวความคิดตามหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื๊อที่เป็นดังตัวขัดเกลาและยกระดับจิตใจมนุษย์ให้สูงขึ้น

โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตัวสะท้อนความเชื่อเรื่องหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื๊อผ่านการประกอบพิธีกรรมตามเทศกาลสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอปากพนัง ทั้ง 4 เทศกาล คือ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลเซ็งเม้ง เทศกาลสารทจีน และเทศกาลสารทเดือนสิบ อันแสดงให้เห็นว่าการประกอบพิธีกรรมตามเทศกาลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับคำสอนเรื่องหลักคุณธรรมความกตัญญูของขงจื๊อที่อธิบายไว้ในข้างต้นทุกประการ ซึ่งสามารถสรุปออกเป็น 2 ประการ คือ 1) สิ่งที่สะท้อนเรื่องความกตัญญูต่อบิดามารดา คือ การปรนนิบัติแลบิตามารดา การกลับบ้านมาเยี่ยมเยียนบิดามารดาตามเทศกาลสำคัญ พร้อมทั้งเตรียมของกลับไปถวายพรบิดามารดาและฝากสมาชิกทุกคนในครอบครัว เพื่อให้บิดามารดาได้รับรู้ว่าท่านคือกล่องดวงใจของบุตร และมีความสุขที่ได้เห็นบุตรมีความรักใคร่สามัคคี อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันเป็นครอบครัว 2) สิ่งที่สะท้อนเรื่องความกตัญญูต่อบรรพบุรุษคือ การระลึกถึงบรรพบุรุษผ่านการประกอบพิธีกรรม เช่นไหว้ตามเทศกาลสำคัญ โดยบุตรหลานจะพิธีพิธีถนอมเตรียมของไหว้นานาชนิดมาเช่นไหว้ตุ๋นจตุรพักตรพิมานยังมีชีวิตอยู่ เพื่อความเป็นสิริมงคลและนำมาซึ่งความสุขความเจริญแก่ครอบครัว

เอกสารอ้างอิง (References)

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. (2554). คำสอนขงจื๊อ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว.

ถาวร สิกขโกศล. (2561). เทศกาลจีนและการเซ่นไหว้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

ทองแถม นาถจำนง และปรภณ ลิ้มปูลุสรณ์. (2551). สอนคนให้เป็นคน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ใบบัว.

- ปิยชาติ สิงห์ดี. (2553). ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่มชาวจีนฮกจิ๋วในภาคใต้ของประเทศไทย: กรณีศึกษาชุมชนชาวจีนฮกจิ๋ว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช. รายงานการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กระทรวงวัฒนธรรม.
- ประพิน มโนมัยวิบูลย์. (2554). ชุมชนจีนในประเทศไทย : หลากหลายสำเนียงจีน. วารสารราชบัณฑิตยสถาน. 36(4) : 539-552.
- ภัทระ ฉลาดแพทย์. (2558). วิธีแห่งยอดคน สอนเป็น “ยอดคน”. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แฮปปี้บุ๊ก.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2554). กติคุณในกงเต็ก กงเต็กในกติคุณ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 鲍鹏山. 论语导读 [M]. 上海 : 复旦大学出版, 2012 年.
- 杨伯峻. 论语译注 [M]. 北京 : 中华书局, 2006 年.